

POGRZEBION (209) *part praet pass pf*

pogrzebion (138), **pogrzebiony** (71).

Pierwsze o oraz e jasne. ◊ *W formach niezłożonych* -on (7), -ón (1) *Mącz*; -on-. ◊ *W formach złożonych* -on-.

sg m N pogrzebion (124), pogrzebiony (23); ~ (*attrib*) pogrzebiony (6); ~ (*praed*) pogrzebion (123), pogrzebiony (14); -ony *CzechEp*, *GosłCast*; -on : -ony *OpecŻyw* (3:1), *Leop* (5:1), *StryjKron* (1:1), *SkarJedn* (1:1), *SkarŻyw* (4:3), *LatHar* (1:2), *WujNT* (11:3). ◊ *G* pogrzebioného (2); -ého (1), -(e)go (1). ◊ *A* pogrzebion(e)go (3). ◊ *I* pogrzebionym (2). ◊ *f N* pogrzebiona (13), pogrzebioną (2); ~ (*attrib*) -a (2); ~ (*praed*) -a (11), -ą (2); -ą *SkarJedn*; -a : -ą *RejPos* (3:1). ◊ *I* pogrzebioną (1). ◊ *n N* (*attrib*) pogrzebion(e) (5), (*praed*) pogrzebiono (1). ◊ *V* pogrzebion(e) (1). ◊ *pl N m pers* pogrzebieni (15); -eni (2), -(e)ni (13). *subst* pogrzebioné (8); -é (1), -(e) (7). ◊ *G* pogrzebionych (3). ◊ *D* pogrzebionym (2). ◊ *A m pers* pogrzebion(e) (2). *subst* pogrzebion(e) (2).

Składnia dopełnienia sprawcy: pogrzebion(y) od kogo (2).

Sł stp s.v. pogrześć, Cn notuje, Linde brak.

Pochowany, któremu urządzono pogrzeb; też: zmarły; sepultus Miech, Vulg, PolAnt, Mącz, Calep, Cn; humatus Mącz, Cn; conditus, quem humus iniecta contegit, situs Cn (209) : Ty vzzzáwłfšy z daleka/ we zbroij ijdące z miałta ku lámaniu golenij lotrowskich/ aby rychléy vmarli/ aby byli dlá dnia fwiéte⁸⁰ tym rychléy pogrzebieniij *OpecŻyw* 152; *WróbŻolt* O, pp7; *MurzHist* S3; *KrowObr* 45v [2 r.], 105; A ty poydzielz do oycow twoich w pokoiu/ pogrzebiony w fthárości dobrej. *Leop Gen* 15/15, 1.*Cor* 15/4; *BibRadz Gen* 15/15, *Sap* 31 arg, *Ier* 16/6, 1.*Car* 15/4; *BielKron* 38; *Mącz* 159d, 179b, 383d; *RejAp* 92v; *HistLan* F; A iż go [*Chrystusa*] wyznawamy być pogrzebionym/ nie iest tho taką część Artykułu/ ktoraby w łobie śwą ołobną trudność miałá/ mimo to co się iuz o śmierci powiedziáło. *KuczkbKat* 40, 40 [4 r.]; Atheż iż plugáwo żył/ plugáwo też pogrzebion/ bo go potym Rzymianie zábiwłszy y wrzúćili do wychodu. *RejZwierc* 102v; *BudBib Eccle* 8/10, *Eccli* 44/14; *BudNT* 1.*Cor* 15/4; *ReszPrz* 84; *ArtKanc* S3v; *Calep* 969a; Czy Grékóm tylko wolno pogrzebionym wftawác? Aleć iednáka włzytkim śmierć/ á nie ma wrotu *GórnTroas* 33, 40, 44; *OrzJan* 98, 100; *LatHar* 545; *WujNT* 143, 261 marg, 428, *Rom* 6 arg, 1.*Cor* 15/4.

pogrzebion(y) gdzie (92): Druga modlytwa od ktorey tylze dny odpustu otrzimałł ylye cyal pogrzebyonich tam gdzye mowyłł. *BierRaj* 20v; *KrowObr* 104v [2 r.]; *HistAl* 17; *Leop* 4.*Reg* 16/20, 2.*Par* 21/1; Pogrzebioná ná polu kupionem od Ephroná. *BibRadz Gen* 23 arg, *Judic* 10/2, 3.*Reg* 2/34, 11/43, 4.*Reg* 14/20, 21/18, 2.*Par* 12/16, 28/27; Pogrzebioná Rachel ná drodze idąc do Bethleiem *BielKron* 16; [*Bolesław Krzywousty*] pogrzebion w kościele Płockim z wielkim płáčzem półpolithego ludu. *BielKron* 354, 41v, 42, 48v, 69v, 76 (31); Brát twoy á pan moy vmárl iesth/ á ciáło iego z ziemi święthey wiozą do iego zamku/ żeby podle oycá był pogrzebion. *HistRzym* 32v; *BudBib Gen* 25/10, 4.*Reg* 15/38, 2.*Par* 21/1, 32/33, *Ier* 20/6; *BialKaz* K; *SkarJedn* 92, 93; Pogrzebiony iest támże od chrześcian: gdzie telz y potym dwie corce iego pánnie/ álz do śmierci/ iedná z iedney ftrony/ á druga z drugiey/ położone fá. *SkarŻyw* 385; y tám miefzkác/ y śmierci czekác y pogrzebioną być wkościelie świętego Mikołaiá chciáłá *SkarŻyw* 582, 92, 225, 253, 373, 397 (12); *StryjKron* 122, 235; *WujNT* 7 marg, 125, 187, 299, 380 marg, Xxxxxx; *KlonKr* C. Cf *Zwrot, Wyrażenia*.

W porównaniu (1): y znaczy ten grzech w którym dzieięćioro pokolenie tak było prawie zafnęło iako pogrzebione przez thak wiele lat *BibRadz* I 418c marg.

W połączeniach szeregowych [w tym: w Wyznaniu wiary i nawiązaniach do niego (15)] (19): *OpecŻyw* 159v, 176v; yfz marya [...] rofzmyślala o fynye bofzem yako fyą myal poczacz narodycz krcycz polzczycz umaczon bycz pogrzebyon bycz/ wftacz zmartwych wnyebo wftapycz *PatKaz* III 142; *SeklWyzn* Bv; Vmęczon pod Ponfkim Pilatem/ Vkrziżowan/ vmarł/ y pogrzebion *SeklKat* B3v, O2, O3; *Leop Luc* 23 arg; *BielKron* 139v; *HistRzym* 127v; *RejPosWiecz*³ 98; *BialKat* 88v; *WujJud* 25v; *ReszPrz* 81; *ArtKanc* M9; Bądź pozdrowione wizyto ciało Pána nálezgo Iezufa Chryftulá/ dla nas ná krzyżu zawiefzone/ zránione/ vmorzone/ y potym pogrzebione. *LatHar* 267, 9, 91; *WujNT* 515.

W charakterystycznych połączeniach: pogrzebion(y) plugawo, żalośnie; pogrzebiony w pokoju, w starości dobrej; pogrzebion(y) z ojcy swemi (6), z syny swemi, z szatami, z wielką czcią, z wielkim nabożeństwem, z wielkim płaczem (2), z wielką poczesnością.

Zwrot: »leżec pogrzebion(y), pogrzebionym« [szyk zmienny] (4:1): *SkarŻyw* 52; *KochFr* 86, 115; TV Mikołay Mielecki leży pogrzebiony/ Phoenix Polfki iedyny *PudłFr* 61; *LatHar* 100.

Wyrażenia: »ciało (bywa), umarłych ciała pogrzebione(-o)« (2:1): Acżkolwiekbyś tak rzekł/ iż kázde ciało w ziemię bywa pogrzebiono. *RejPos* 163; *LatHar* 314; Vmarłych ciałá pogrzebioné, w pokoiu máią bydź. *SarnStat* 628.

»na cmyntarzu (smyntarzu) pogrzebiony« [w tym: czym (1)] (2): I przydawaćie iefztze w Kolekcie. Aby grzechow odpufztzenie wzięli ná thym Smyntarzu pogrzebieni. *KrowObr* 104; Záfie ná pópolitych cmyntarzoch thyliać dwie ście y dwadzieścia y fiedm ludzi śmiercią przyrodzoná á chorobámi/ nie morowym powietrzem/ pogrzebionych tego roku popifano. *BielKron* 288.

»pogrzebion w gnoju pod płotem« (1): Pewnieby był pogrzebion gdzie w gnoiu pod płotem/ Náćirpiawfzy fie wieczney nędze fwey s kłopotem. *HistLan* F.

»pogrzebion(y) w grobie« = *sepultus in sepulchro* *PolAnt*, *Vulg* [szyk 5:4] (9): *OpecŻyw* 159v; *BibRadz* 4.Reg 21/26, 2.Par 35/24; Y pogrzebion ieft [Asa] w iednym z grobow fwych [*Et sepelierunt eum in sepulchro suo*] ktore łobie pokopał w mieście Dawidowym *BudBib* 2.Par 16/14, 3.Reg 13/31, 2.Par 24/25, 3.Esdr 1/30[31]; W tym grobie piękna Timas leży pogrzebioná/ Którá przed ślubem wzięła czarna Perfephoná. *KochFr* 54; *WujNT* 293.

»oślim pogrzebem pogrzebiony« = *pogrzebany bez należytych ceremonii* (1): Oślim pogrzebem będzie pogrzebiony [*Sepultura asini sepelietur*]/ zgniły/ y wyrzucony przed brony Ierezolimfkie. *Leop Ier* 22/19.

»pogrzebion jako pies« (1): Zył [Wacław, krol czeski] iako beftya niema/ zdechl bes potomftwá/ pogrzebion ieft iako pies *OrzRozm* C2v.

»[gdzie] po śmierci pogrzebion(y)« (2): Gdzież pothym tenze Cirullus z Methodiuífem [...] po śmierci ich byli pogrzebieni [*sepulti*]. *MiechGlab* 28; *BielKron* 156v.

»uczciwie pogrzebiony« (1): O Pánie IEzu Chryfte/ Synu Bogá żywego/ ktorego ciało wćciwie pogrzebione *LatHar* 314.

»w ziemi, w ziemię pogrzebion(y)« [szyk 2:1] (2:1): Tákże y o Bogaczu Święte pímo powiáda/ iż w nífkościach pogrzebioⁿ/ to ieft w ziemi *BielKron* 467; *RejPos* 163; *CzechEp* 86.

Szeregi: »nie pogrzebiony ani oplakany« [szyk 1:1] (2): Smierćiami wielu chorob pomrą: nie będą oplakáni/ ani pogrzebieni [*non plangentur et non sepelientur*]/ zá gnoy ná obliczu źemie będą *Leop Ier 16/4, Ier 16/6*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»skonać i pogrzebion być« (1): Ták żegnáiąc corkę/ trzeciego dnia fkonáá y w onym kłafztorze pogrzebioná ieft. *SkarŻyw 225*.

»umrzeć (a. umierać), (i, a) pogrzebion(y) (by(wa)ć)« = *morti et sepuliri PolAnt; defungi a. vita fungi a. dormire et sepeliri Vulg* [szyk 40:1] (41): y wkthorym fznamyenyv twogye wyelykye myłoczy chczyalefz bycz fzkazan náfzmyercz. y vmrzecz nakrzyzn [!] ybicz pogrzebyon *PowUrb +2v; OpecŻyw 159; MurzNT Luc 16/22; Leop 4.Reg 16/20, Act 2/29; BibRadz Iudic 10/2, 2.Par 35/24, I 376a marg; BielKron 41v, 42, 86, 177, 177v (18); HistRzym 61*; y práwie zrałtháią w iedno ćiało/ gdy znim vmieráią y pogrzebieni bywaią/ áby thez znim zmartwychwftáli. *GrzegŚm 36, 58*; Iáko sie to mowienie rozumie/ Bog vmárł/ Bog pogrzebion. *KuczKat 40 marg; BudBib Ier 20/6, 3.Esdr 1/30[31]; BiałKaz K; SkarŻyw 27; StryjKron 235; NiemObr 77; WujNT 125, 299, Act 2/29, Xxxxx4v; Wybrány [Mieszko I] roku P. 965. Tegoż roku ochrzczony pánował lat 35. Vmárł roku 999. Pogrzebion w Poznaniu. KlonKr C. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 13 r.*]*

»zasnąć (a. usnąć) [= umrzeć] i (a) pogrzebion (być)« = *dormire et sepuliri Vulg, PolAnt (10)*: *Leop 2.Par 21/1; Zálnął pothym Mánáfles z oycy fwyimi/ y pogrzebion iefth w ogrodzie domu fwego w ogrodzie Ozy BibRadz 4.Reg 21/18, 3.Reg 11/43, 15/24, 4.Reg 14/16, 15/7, 2.Par 12/16, 28/27; BudBib 4.Reg 15/38, 2.Par 21/1*.

Przen (27) : fkrześ miłófciwie pogrzebione duífie náffe ktore w grzechu iako wziemi zagrzebione leżą [!] *RejPs 96; SkarKaz 384a*.

pogrzebiony komu (1): Dáy mi cie boga mégo wgrobie fertza meégo pogrżéftz/ oplakatz ij ftrzędz/ ijżbych tobie pogrzebiony í tobą załfuzyłbych ku chwale zmárwy [!] wftaniá przyftz *OpecŻyw 160*.

pogrzebion(y) z kim (7): tedy nam to znáczy/ że iuż on ftáry Adam we Krzćie z Pánem Chriftufem ieft pogrzebion/ á sftawa fie nowym człowiekiem/ który iuż więcey nie ma grzełzyć *KarnNap C; WujNT Col 2/12. Cf »w śmierć pogrzebiony«*.

Wyrażenia: »w piekle, w głębokości piekielnej, na piekielnym cmyntarzu, w pośrzodku piekła pogrzebion(y)« = *sepultus in inferno Vulg* [szyk 8:6] (10:2:1:1): Iuż nań [*na grzesznika*] woła Dawid/ Ezáiafz/ Ieremiafz/ y ini Prorocy/ iż iuż w piekle ieft pogrzebioná nádzyeia iego *RejPos 176, 81, 138v, 163 [2 r.], 164v, 165, 175v, 218; SkarŻyw 545*; Niewiem też nákoniec/ czemu Abráhám bogaczá onego/ ná záłofnym piekielnym cmyntarzu pogrzebionego/ nie zgromił o to/ że fie do niego/ iefzće nie o przyczynę tylko/ ále o pomoc wćiekał *LatHar 328; WujNT Luc 16/22; SkarKaz 635b; GosłCast 46*.

»pogrzebem [*jakim*] pogrzebion« (1): y dułzá twoiá/ iáko onego nędznego bogaczá/ pogrzebem márnym ma być pogrzebioná w głębokościach piekielnych. *RejPos 175v*.

»w śmierć pogrzebiony [*z kim*]« [szyk 3:2] (5): *KuczKat 109*; Pogrzebieniímy przeto pośpołu znim przez ponurzenie w śmierć [*Consepulti sumus ergo illi per baptismum in mortem*]/ áby iáko Chriftus wftał zmartwych przez fławę oycá/ ták y my wnowości żywotá chodzilibychmy. *BudNT Rom 6/4; CzechEp 339; ArtKanc N4; WujNT Rom 6/4*.

»w wieczne ciemności pogrzebion« = *zapomniany* (1): Pátrż gdzie fię ci podzieli/ co fię ták ná kościoł rzućili/ á gdzie ci co ich okrucieńftwá/ w kościele/ y dla kościoła wycierpieli. [...] Onych imię po wżyftkim świećie/ iáko to fłońce [...] świeći/ bo nocy żadney nie ćierpi: á tych pámiątká z ćiały wespółék w wieczne ćiemności iest pogrzebioná. *ReszPrz* 5.

a) *Zniszczony, zburzony* (2) : poki iefzcze pogrzebiona Synágogá nie byłá/ y obrzezánie iefzcze nieiákie mieifce miáło. *SkarJedn* 95; Dżiś w Rzymie zwyciężonym Rzym niezwyćiężony/ (To iest ćiało w fwym ćieniu) leży pogrzebiony. *SzarzRyt* D2v.

α. *W funkcji rzeczownika* (2) : że około grobu/ tyle wyfokich filarów ftáwiano/ ile on pogrzebiony/ głów zámordował. *GórnDworz* Hhv; A gdy fię miał przez rzekę wozić/ vyrzał we śnie onego od fiebie pogrzebionego nápomináiącego fiebie/ áby thego nie czynił/ ábowiem ielliby fię chciał wozić/ miał vtonąć. *Phil* F3.

Szereg: »i żywy i pogrzebiony« (1): day odpoczinyenye wffitkym ij nam ziwim ij pogrzebyonim *BierRaj* 21.

Synonimy cf POGRZEBANY.

Cf NIEPOGRZEBIONY, POGRZEŚĆ

JDok